

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt onsdag den 12. juni 2019

Sag 5/2019

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Jakob Lund Poulsen)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 4. oktober 2018 og af Østre Landsrets 9. afdeling den 23. oktober 2018.

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Marianne Højgaard Pedersen, Henrik Waaben, Michael Rekling og Jan Schans Christensen.

Påstande

Kærende, T, har nedlagt påstand om stadfæstelse af byrettens kendelse.

Anklagemyndigheden har påstået landsrettens kendelse ændret således, at anmodningen om aktindsigt i det hele ikke imødekommes, subsidiært stadfæstelse af landsrettens kendelse.

Sagsfremstilling

T er forfatter til bogen "...", der er skrevet på baggrund af bl.a. interviews med T2, der er forhenværende Københavns Byret forbød den 6. oktober 2016 ArtPeople A/S, People's Press og T at udgive bogen eller på anden måde offentliggøre hele eller dele af bogens manuskript, fordi retten fandt det sandsynliggjort, at bogen indeholdt fortrolige oplysninger, som det var strafbart at videregive eller udnytte, og som det var nødvendigt at hemmeligholde for at vare-

tage væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn til offentlige interesser, statens sikkerhed og rigets forsvar.

Den ... oktober 2016 deltog T i et interview i Radio24syv, hvor han omtalte bogens indhold.

Den ... oktober 2016 offentliggjorde Politiken bogens manuskript i sin helhed.

Den 11. oktober 2016 blev forbuddet ophævet efter anmodning fra Politiets Efterretningstjeneste, som samme dag overdrog sagen til Københavns Politi til videre foranstaltning. På baggrund af passager fra bogen blev T2 den 12. marts 2018 tiltalt for at have overtrådt sin tavshedspligt, jf. straffelovens § 152. Københavns Byret afsagde dom i sagen den 25. januar 2019, og dommen er anket til landsretten. T blev den 7. august 2018 sigtet for overtrædelse af straffelovens § 152 d, stk. 1-3, jf. straffelovens § 152, stk. 1 og 2, jf. medieansvarslovens § 10 og § 17, for uberettiget at have videregivet fortrolige oplysninger under sit interview i Radio24syv og ved at have overdraget bogens manuskript til Politiken.

Den 4. september 2018 anmodede Ts forsvarer om at modtage samtlige akter fra sagen mod T2, ligesom han anmodede om at blive underrettet om samtlige retsmøder i sagen mod T2.

Den 11. september 2018 afslog Københavns Politi anmodningerne med henvisning til, at der ikke var tale om samme sag.

Spørgsmålet blev indbragt for Københavns Byret, som den 4. oktober 2018 imødekom forsvarerens anmodninger. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Selv om anklagemyndigheden har valgt at adskille sagerne mod T2 og T, udspringer de af det samme hændelsesforløb, nemlig udfærdigelsen og den senere udgivelse af bogen ”...”, og det må antages, at det helt centrale bevistema i sagerne er, om de i sagerne omhandlede oplysninger var fortrolige. Retten finder på den baggrund, at der på væsentlige punkter er en så nær tilknytning mellem tiltalen i sagen mod T2 og sigtelsen i nærværende sag, at der i relation til sagsbegrebet i retsplejelovens § 729 a, stk. 3, er tale om den samme sag.

Retten finder derfor, at forsvareren for T som udgangspunkt har krav på aktindsigt i sagsmaterialet i sagen mod T2 – eventuelt med pålæg efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4, hvis betingelserne herfor er opfyldt for konkrete dokumenter.

Retten finder på den anførte baggrund tillige, at T og hans forsvarer har krav på at blive underrettet om retsmøderne i sagen mod T2, jf. retsplejelovens § 748, stk. 1 og 2, og at

T som udgangspunkt har ret til at overvære retsmøderne, jf. retsplejelovens § 748, stk. 1.

Henset til det anførte finder retten ikke grundlag for i medfør af retsplejelovens § 182, 2. pkt., at afskære T fra at påhøre forklaringer af andre vidner eller tiltalte, jf. retsplejelovens § 748, stk. 1, 1. pkt., og retten finder heller ikke, at der af anklagemyndigheden er anført omstændigheder, der undtagelsesvist gør det påkrævet, at T i øvrigt skal være udelukket fra at overvære retsmøderne i sagen mod T2 helt eller delvist, jf. retsplejelovens § 748, stk. 5.
...”

Anklagemyndigheden kærede afgørelsen til Østre Landsret, som afsagde kendelse den 23. oktober 2018. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”T er sigtet for overtrædelse af [...], ved bl.a. at have stillet sit manuskript til rådighed for Politiken, der offentliggjorde hele bogens manuskript, uagtet at Københavns Byret den 6. oktober 2016 havde afsagt et midlertidigt fagedforbud mod offentliggørelse af bogen. Han er ikke sigtet for at have medvirket til de forhold, som T2 er tiltalt for. Sigtelsen mod T og tiltalen mod T2 adskiller sig således fra hinanden ved at angå forskellige straffebestemmelser og ved at have forskellige angivelser af gerningstidspunkter og udførelsesmåde. Henset hertil finder landsretten, at sagen mod T ikke kan anses for at være den samme sag, som sagen mod T2.

Højesteret har ved flere afgørelser fastslået, at en forsvarer efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, har adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår, hvilket gælder uden hensyn til materialets betydning for sagen. Højesteret har samtidig fastslået, at efter forarbejderne til bestemmelsen sammenholdt med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 omfatter forsvarerens adgang til aktindsigt derudover alt materiale, som er af betydning for sagen, uanset om det er tilvejebragt til brug for den pågældende sag.

Landsretten er ikke bekendt med, hvilke sagsakter der indgår i sagen mod T2, og er heller ikke bekendt med bilagsfortegnelsen. Det er forsvareren for T heller ikke. Forsvarerens anmodning om aktindsigt vedrører efter de nedlagte påstande for byretten principalt alle sagsakter i sagen mod T2, subsidiært aktindsigt i bilagsfortegnelsen i sagen med henblik på vurdering af, hvilke dokumenter der kan have betydning for Ts sag, og mere subsidiært at bilagsfortegnelsen udleveres med henblik herpå med pålæg efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4. Landsretten bemærker herved, at advokat Jakob Lund Poulsen i mail af 21. september 2018 til Københavns Politi har anført, at han er indforstået med, at bilagsfortegnelsen forsynes med pålæg i medfør af retsplejelovens § 729 a, stk. 4, således at advokat Jakob Lund Poulsen ikke kan drøfte bilagsfortegnelsen med T på nuværende tidspunkt.

Anklagemyndigheden har i kæreskriftet oplyst, at der i sagen mod T2 bl.a. indgår en lang række oplysninger fra de underliggende terrorsager.

Landsretten finder, at det ikke kan udelukkes, at dele af det materiale, der indgår i sagen mod T2, kan have betydning for Ts sag. Samtidig finder landsretten, at der er grund til at formode, at dele af materialet ikke vil kunne have betydning for Ts forsvar, ligesom der efter karakteren af sagen mod T2 er grundlag for at formode, at der i relation til dele af sagsmaterialet kan være behov for at bringe reglerne om begrænsning i retten til aktindsigt i anvendelse, jf. retsplejelovens § 729 c.

På den baggrund finder landsretten, at forsvarerens principale påstand om adgang til aktindsigt i alle sagsakter i sagen mod T2 ikke kan imødekommes.

I den foreliggende situation finder landsretten, at forsvarerens anmodning om aktindsigt i bilagsfortegnelsen i sagen mod T2 skal imødekommes, men i første omgang begrænses hertil, og at den skal være med pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger fra bilagsfortegnelsen, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 4. Aktindsigten gives med henblik på, at der fra forsvarerens side kan foretages en vurdering af, om der er dokumenter, som kan have betydning for Ts sag, men der skal forinden gives anklagemyndigheden mulighed for at vurdere, om bilagsfortegnelsen indeholder oplysninger, som bør undtages fra aktindsigt, jf. retsplejelovens § 729 c.

Som følge heraf ophæves byrettens afgørelse om aktindsigt. Der gives i stedet aktindsigt i bilagsfortegnelsen i sagen mod T2 med pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger derfra, og sagen hjemvises til byretten med henblik på afgørelse om, hvorvidt forsvarerens adgang til aktindsigt i bilagsfortegnelsen i sagen mod T2, såfremt politiet anmoder herom, skal fraviges i medfør af retsplejelovens § 729 c.

Under henvisning til det oven for anførte om forskellene i sagerne mod T og T2 finder landsretten, at der ikke i henhold til retsplejelovens § 748, stk. 1 og 2, består en pligt til at underrette T og hans forsvarer om afholdelsen af retsmøder i sagen mod T2, ligesom der herefter ikke i kraft af sigtelsen mod T består en ret for ham i medfør af retsplejelovens § 748, stk. 1, til at overvære retsmøderne.

Om T, såfremt han møder under hovedforhandlingen i sagen mod T2, skal udelukkes fra at være tilstede, må afgøres af byretten på det tidspunkt, hvor situationen måtte opstå.

Byrettens afgørelse ændres derfor, således at T og advokat Jakob Lund Poulsen som forsvarer for T ikke skal underrettes om retsmøderne i sagen mod T2, og således at sigtelsen mod T ikke giver ham ret til at overvære retsmøderne. Om han skal være udelukket herfra, må afgøres af byretten, hvis T møder i retten på et andet tidspunkt end det, hvor han er tilsagt for at afgive vidneforklaring.

Thi bestemmes:

Byrettens afgørelse om aktindsigt ophæves. Der gives i stedet forsvareren, advokat Jakob Lund Poulsen, aktindsigt i bilagsfortegnelsen i sagen mod T2 med pålæg om ikke at videregive oplysninger derfra, og sagen hjemvises til byretten med henblik på afgørelse om, hvorvidt forsvarerens adgang til aktindsigt i bilagsfortegnelsen i sagen mod T2 skal fraviges i medfør af retsplejelovens § 729 c, såfremt politiet anmoder derom.

Byrettens afgørelse om underretning af T og advokat Jakob Lund Poulsen som forsvarer for T ændres, således at de ikke skal underrettes om retsmøderne i sagen mod T2, og således at sigtelsen mod T ikke giver ham ret til at overvære retsmøderne.”

Anbringender

T har anført navnlig, at materialet i T2s og Ts sag må anses for tilvejebragt af Københavns Politi og Politiets Efterretningstjeneste under én og samme sag. Politiets Efterretningstjenestes anmeldelse af T2 og T skete ved samme brev af 11. oktober 2016 og med én notits om sagens omstændigheder. Notitsen sonderer ikke mellem oplysninger tilvejebragt i T2s sag og oplysninger tilvejebragt i Ts sag. Oplysningerne er behandlet under ét, uanset at anmeldelsen vedrører overtrædelse af straffelovens § 152 og § 152 d, stk. 1.

Opsplitning på et eller flere journalnumre er sket efter anmeldelsestidspunktet af Københavns Politi og må anses for uden betydning for spørgsmålet om aktindsigt mv. Materialet må antages at have berøring med den eller de sager, der er blevet efterforsket. Anklagemyndighedens anbringende om, at der ikke er tale om delagtighed i samme forbrydelse, er reelt en ny fortolkning af retsplejelovens § 729 a, stk. 3.

Landsrettens forståelse og fastlæggelse af rækkevidden af sagsbegrebet i § 729 a, stk. 3, er ikke i overensstemmelse med den foreliggende praksis fra Højesteret, og der ses ikke tidligere at være foretaget en sådan afgrænsning.

Selv om der ikke måtte være tale om den samme sag, følger det af objektivitetsprincippet, at der er adgang til aktindsigt i hele T2s sag, da det ikke kan udelukkes, at materialet fra den sag vil kunne have betydning for Ts sag.

Der er ikke holdepunkter for, at retsplejelovens § 748, stk. 1 og 2, vedrørende underretning om og tilstedeværelse under retsmøder skal fortolkes i overensstemmelse med retsplejelovens § 705, stk. 1, som vedrører kumulation af straffesager. En sådan fortolkning vil i betydelig grad indsnævre bestemmelsens rækkevidde.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at det materiale, der ønskes aktindsigt i, er tilvejebragt til brug for sagen mod T2, som vedrører straffelovens § 152 om brud på tavshedspligt.

Sagen mod T vedrører et andet – efterfølgende – strafbart forhold i form af videregivelse af fortrolige oplysninger efter straffelovens § 152 d. I de omhandlede sager er hverken straffebe- stemmelserne, beskrivelsen af udførelsesmåden, gerningstidspunkt mv. det samme. Fuld akt- indsigt i alle oplysninger i T2s sag ville være i klar modstrid med beskyttelseshensynet bag straffelovens § 152 d, navnlig i en sag af den foreliggende karakter.

Anklagemyndigheden har i overensstemmelse med objektivitetsprincippet inddraget de do- kumenter, som er af betydning for sagen mod T. Der er ikke en rimelig formodning om, at der bortset fra den endelige dom i sagen vil være yderligere materiale fra sagen mod T2, der har betydning for sagen mod T.

En sigtets ret til underretning om alle retsmøder og til at være til stede efter retsplejelovens § 748, stk. 1 og 2, forudsætter ligesom § 729 a, stk. 3, at der er tale om retsmøder i én og sam- me sag. Dette støttes af bestemmelsens oprindelige formulering, hvorefter ”parterne” havde adgang til at overvære retsmøder under forundersøgelsen. Vurderingen af sagsbegrebet må ses i sammenhæng med sagsbegrebet i retsplejelovens § 705, hvorefter en af betingelserne for anvendelse af bestemmelsen er, at der er tale om sigtede, som er delagtige i den samme for- brydelse.

Højesterets begrundelse og resultat

Af de grunde, der er anført af landsretten, stadfæster Højesteret kendelsen.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.